

Begrippenlijst

steunpunt
medezeggenschap
passend onderwijs

Begrippen en definities passend onderwijs

Floor Kaspers, Petra Overbeek

April 2013

Passend onderwijs

Passend onderwijs is de nieuwe manier waarop onderwijs aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben wordt georganiseerd. Het gaat om zowel lichte als zware ondersteuning. Bijvoorbeeld extra begeleiding op school, aangepast lesmateriaal, hulpmiddelen of onderwijs op een speciale school. Passend onderwijs is dus geen schooltype; kinderen zitten niet 'op' passend onderwijs. Scholen werken met elkaar samen in samenwerkingsverbanden. De scholen in het samenwerkingsverband maken onderling afspraken over hoe ze ervoor zorgen dat alle leerlingen onderwijs krijgen dat bij hen past.

Ambulante begeleiding

Hulp van leerkrachten uit het speciaal (basis)onderwijs voor kinderen met een beperking, die naar een gewone school gaan. De manier waarop ambulante begeleiding bij de invoering van passend onderwijs wordt georganiseerd en beschikbaar is zal per regio verschillen.

Arbitragecommissie

Voor geschillen binnen een samenwerkingsverband is in april 2013 een arbitragecommissie van start gegaan. De Arbitragecommissie beslecht geschillen tussen scholen en de samenwerkingsverbanden passend onderwijs waarin zij deelnemen, die betrekking hebben op de statuten (in de oprichtingsfase), de onderlinge verhoudingen, het beleid ten aanzien van de extra ondersteuning en de (verdeling van de) bekostiging daarvan. De arbitragecommissie is ondergebracht bij de Stichting onderwijsgeschillen. In de statuten van samenwerkingsverbanden kan worden opgenomen dat men geschillen voorlegt aan deze arbitragecommissie.

Basisondersteuning

Dit is de door het samenwerkingsverband afgesproken onderwijszorg die een school aan alle leerlingen moet kunnen bieden. De basisondersteuning wordt vastgelegd in het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband. De basisondersteuning is niet landelijk vastgesteld; samenwerkingsverbanden bepalen zelf het niveau van basisondersteuning die de scholen binnen het samenwerkingsverband bieden. De basisondersteuning kan dus verschillen per regio. De kwaliteit van de basisondersteuning moet voldoen aan door de onderwijsinspectie vastgestelde normen.

Clusteronderwijs

De scholen voor speciaal onderwijs zijn georganiseerd in Regionale Expertisecentra, die zijn verdeeld in vier clusters.

- Cluster 1: scholen voor visueel gehandicapte kinderen en visueel gehandicapte kinderen met een meervoudige beperking.
- Cluster 2: scholen voor dove en slechthorende kinderen en kinderen met ernstige spraakmoeilijkheden, mogelijkterwijs in combinatie met een andere handicap.
- Cluster 3: scholen voor leerlingen met verstandelijke (ZML) en/of lichamelijke beperkingen (Mytyl/Tyltyl) en aan leerlingen die langdurig ziek zijn (LZ).
- Cluster 4: scholen voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen, langdurig zieke kinderen zonder een lichamelijke handicap en onderwijs aan kinderen in scholen die verbonden zijn aan pedologische instituten.

Bij de invoering van passend onderwijs blijft het speciaal onderwijs bestaan, maar de term 'cluster' zal niet meer officieel worden gehanteerd en ook de Regionale Expertisecentra verdwijnen. Cluster 1 en 2 blijven het onderwijs in een landelijk systeem organiseren. Zij doen dus niet mee met de regionale indeling van samenwerkende scholen in passend onderwijs

College voor de Rechten van de Mens

Het College voor de Rechten van de Mens bevordert, bewaakt, beschermt en belicht mensenrechten in Nederland door onderzoek, advies, voorlichting en monitoring. Daarnaast brengt het College individuele oordelen uit over discriminatie in het onderwijs. Iedereen die zich door een school gediscrimineerd voelt, kan het College om een oordeel vragen over de situatie: Is er nu wel of niet sprake van discriminatie?. Het College adviseert de overheid gevraagd en ongevraagd bijvoorbeeld om ervoor te zorgen dat ook leerlingen met een handicap toegang hebben tot onderwijs.

Geschillencommissie passend onderwijs

De tijdelijke geschillencommissie passend onderwijs gaat van start op 1 augustus 2014 en wordt ondergebracht bij de Stichting Onderwijsgeschillen. Deze landelijke geschillencommissie voor het primair onderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo) en (voortgezet) speciaal onderwijs ((v)so) oordeelt in geschillen tussen ouders en het schoolbestuur over:

- (de weigering van) toelating van leerlingen die extra ondersteuning behoeven;
- de verwijdering van leerlingen;
- het ontwikkelingsperspectief.

Jeugdzorg

Jeugdzorg is een vorm van hulpverlening voor jongeren en hun ouders. Wat voor soort hulp een kind of ouders nodig hebben, hangt af van de situatie. Zo zijn er verschillende vormen van jeugdzorg, zoals hulp bij de opvoeding, dagbehandeling en geestelijke gezondheidszorg. De jeugdzorg is nu georganiseerd via het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en het Bureau Jeugdzorg. De jeugdzorg wordt echter in 2015 de volledige verantwoordelijkheid van gemeenten. Het is belangrijk dat er afstemming plaatsvindt tussen de gemeente, scholen en samenwerkingsverbanden over de samenhang tussen jeugdzorg en passend onderwijs.

Leerlinggebonden financiering (LGF) of Rugzak

Budget voor kinderen die in het gewone onderwijs zitten, maar een indicatie hebben voor speciaal onderwijs. Ook wel rugzak genoemd. In die rugzak zitten extra middelen voor het onderwijs op een reguliere school. Met de invoering van de Wet passend onderwijs wordt de landelijke indicatiestelling afgeschaft. Daarmee verdwijnt ook de leerlinggebonden financiering.

Lichte en zware ondersteuning

Samenwerkingsverbanden zijn verantwoordelijk voor de lichte en de zware ondersteuning op school en hier krijgen ze ook middelen voor. Lichte ondersteuning is bijvoorbeeld onderwijs op een speciale basisschool, of een reboundvoorziening in het voortgezet onderwijs. Zware ondersteuning is onderwijs op een speciale school of ondersteuning zoals voorheen werd geregeld met een rugzakje.

Leerwegondersteunend Onderwijs (LWOO)

Leerweg ondersteunend onderwijs. Bedoeld voor leerlingen die extra hulp nodig hebben bij het behalen van een vmbo-diploma. LWOO zal onderdeel worden van de systematiek van passend onderwijs en onder de verantwoordelijkheid van het samenwerkingsverband komen te vallen.

Ondersteuningsplan

Binnen het samenwerkingsverband maken de besturen met elkaar afspraken over de manier waarop alle leerlingen in het samenwerkingsverband zo goed mogelijk de passende ondersteuning kunnen krijgen die zij nodig hebben. Deze afspraken worden vastgelegd in het ondersteuningsplan.

In het ondersteuningsplan staat onder andere:

- het niveau van basisondersteuning (ondersteuning die alle scholen moeten bieden) beschreven;
- de criteria en procedure voor verwijzing naar het speciaal onderwijs;
- het verdelen van het budget voor extra ondersteuning;
- de beoogde kwantitatieve en kwalitatieve resultaten;
- de informatieverstrekking aan ouders over de ondersteuningsvoorzieningen en mogelijkheden voor onafhankelijke ondersteuning.

Het ondersteuningsplan geldt maximaal voor vier jaar en wordt ter instemming voorgelegd aan de ondersteuningsplanraad (OPR). Ook wordt het ondersteuningsplan besproken met alle gemeenten in de regio in een op overeenstemming gericht overleg. Voor 1 mei voorafgaand aan het eerste schooljaar waarop het ondersteuningsplan betrekking heeft, moet dit plan aan de inspectie worden toegestuurd.

Ondersteuningsplanraad (OPR)

De samenwerkingsverbanden passend onderwijs zijn verplicht een ondersteuningsplanraad in te stellen. Dit is de medezeggenschapsraad (MR) van het samenwerkingsverband. De ondersteuningsplanraad bestaat voor de helft uit personeel en voor de helft uit ouders (en leerlingen). De leden van de ondersteuningsplanraad worden afgevaardigd door de leden van de MR-en van de scholen in het samenwerkingsverband. De OPR heeft instemmingsbevoegdheid ten aanzien van het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband. Dit betekent dat de OPR moet instemmen met het plan, voordat het kan worden vastgesteld en uitgevoerd.

Onderwijsconsulenten

Onderwijsconsulenten ondersteunen ouders en scholen wanneer er een conflict ontstaat over de toelating of de ondersteuning aan leerlingen. Onderwijsconsulenten geven in die situatie advies en hebben een bemiddelende rol. Hun kosteloze ondersteuning is beschikbaar voor leerlingen met een clusterindicatie en leerlingen die langdurig thuiszitten. Zie voor meer informatie www.onderwijsconsulenten.nl.

Ontwikkelingsperspectief (OPP)

In het ontwikkelingsperspectief beschrijft de school de doelen die een leerling zal kunnen halen. Het bevat in elk geval de te verwachten uitstroombestemming en de onderbouwing daarvan met een beschrijving van de belemmerende en bevorderende factoren die van invloed zijn op het onderwijsproces. In het regulier onderwijs worden ook de afwijkingen van het reguliere onderwijsprogramma en de te bieden begeleiding en ondersteuning beschreven.

Het OPP biedt handvatten waarmee de leraar het onderwijs kan afstemmen op de behoefte van uw kind. De school stelt een ontwikkelingsperspectief op voor leerlingen die extra ondersteuning op school nodig hebben in het reguliere onderwijs die niet in het basisondersteuningsaanbod zit en voor alle leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs, speciaal basisonderwijs en praktijkonderwijs. De school heeft hierover overleg met de ouders en evalueert jaarlijks met hen. Dit overleg is erop gericht dat ouders en school en samen eens zijn over het ontwikkelingsperspectief en de bijstelling daarvan. De school is verplicht om de voortgang van de leerling jaarlijks te registreren, zodat ouders goed kunnen zien of hun kind zich volgens de verwachte lijn ontwikkelt.

In het nieuwe onderwijsstelsel van passend onderwijs vervangt het ontwikkelingsperspectief het handelingsplan. De Inspectie van het Onderwijs ziet toe op de kwaliteit van het onderwijs, en daarmee ook op het ontwikkelingsperspectief.

Orthopedagogisch-didactisch centrum(OPDC)

Een samenwerkingsverband voortgezet onderwijs kan ervoor kiezen om een orthopedagogisch-didactisch centrum onderdeel te laten zijn van het samenwerkingsverband. In een OPDC volgen leerlingen onderwijs voor wie een orthopedagogische en orthodidactische benadering is geboden. Deze voorzieningen zijn bedoeld voor leerlingen voor wie het tijdelijk niet mogelijk is om onderwijs te volgen op de eigen reguliere school, ook niet met extra ondersteuning. Onder het OPDC kunnen ook de vroegere voorzieningen voor Herstart, Rebound en Op de Rails worden ondergebracht.

Op overeenstemming gericht overleg gemeenten

Het bestuur van het samenwerkingsverband overlegt met alle gemeenten in het samenwerkingsverband over het ondersteuningsplan. Dit op overeenstemming gericht overleg heeft betrekking op de inhoud van het ondersteuningsplan, de ondersteuning aan leerlingen en de aansluiting op de jeugdzorg.

Op overeenstemming gericht overleg ouders

Bij het opstellen en jaarlijks evalueren van het ontwikkelingsperspectief voor een leerling is de school verplicht hierover overleg te voeren met de ouders. Dit overleg is 'op overeenstemming gericht'. Het is dus de bedoeling dat ouders en het school het samen eens zijn over het ontwikkelingsperspectief.

Persoonsgebonden budget (PGB)

Vanuit de AWBZ (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten) is het mogelijk dat er zorg wordt ingezet op school door middel van het persoonsgebonden budget van een leerling. Dit kan bijvoorbeeld persoonlijke verzorging zijn, of begeleiding van leerlingen waarbij toezicht nodig is. Er verandert de komende periode veel in de AWBZ, en gemeenten krijgen hiervoor meer verantwoordelijkheden. Op dit moment is niet exact duidelijk wat de consequenties hiervan zijn op school.

Praktijkschool

Een praktijkschool is een school voor voortgezet onderwijs voor leerlingen voor wie het niet mogelijk is om een vmbo diploma te halen. Een kleine groep leerlingen kan na de praktijkschool wel doorstromen naar niveau 1 van het mbo. Praktijkonderwijs leidt leerlingen op voor wonen, werken, burgerschap en vrije tijd. Praktijkonderwijs zal onderdeel worden van de systematiek van passend onderwijs en onder de verantwoordelijkheid van het samenwerkingsverband komen te vallen.

Referentiekader

Het referentiekader geeft schoolbesturen en samenwerkingsverbanden handvatten om passend onderwijs in de dagelijkse praktijk te brengen, op school en binnen het samenwerkingsverband. Het referentiekader is een verzameling werkwijzen, instrumenten, modellen en afspraken. Het helpt schoolbesturen en samenwerkingsverbanden om toegankelijke en specialistische ondersteuning uit te werken voor leerlingen die dat nodig hebben. De PO-Raad, VO-raad, AOC Raad en de MBO Raad stelden dit referentiekader op als hulpmiddel bij de inhoudelijke invulling van passend onderwijs. Het referentiekader bestaat uit een algemeen deel, waarin de sectororganisaties hun visie geven over hoe scholen passend onderwijs concreet kunnen vormgeven op school en in het samenwerkingsverband. Dit wordt samengevat in 10 referenties. Het algemene deel wordt specifiek uitgewerkt voor de 3 sectoren die met passend onderwijs te maken krijgen: primair (speciaal) onderwijs, voortgezet (speciaal) onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs. De sectordelen bevatten een specifieke uitwerking voor die sector en concrete instrumenten voor de inrichting van passend onderwijs.

Samenwerkingsverband (SWV)

Scholen gaan samenwerken in regionaal ingedeelde en door de minister bepaalde samenwerkingsverbanden. Er komen ongeveer 150 samenwerkingsverbanden, 75 voor het primair en 76 voor het voortgezet onderwijs. Samenwerkingsverbanden worden een privaatrechtelijk rechtspersoon zonder winstoogmerk (stichting, vereniging, coöperatie) en statutair vastgelegd. In het samenwerkingsverband maken de scholen onder meer afspraken over welke begeleiding in de reguliere scholen kan worden geboden, welke kinderen geplaatst kunnen worden in het (voortgezet) speciaal onderwijs en over de verdeling van de ondersteuningsmiddelen. Het samenwerkingsverband krijgt de beschikking over de middelen voor de lichte en zware ondersteuning in het onderwijs. Per leerling ontvangt het samenwerkingsverband een landelijk vastgesteld budget. Samenwerkingsverbanden kunnen de middelen inzetten op een manier die aansluit bij de eigen situatie. Binnen het samenwerkingsverband spreken de scholen af welke leerlingen ze doorverwijzen naar het speciaal onderwijs. Voor deze leerlingen geeft het samenwerkingsverband een 'toelaatbaarheidsverklaring' af. Het samenwerkingsverband is ervoor verantwoordelijk dat alle leerlingen in de regio een passend onderwijsaanbod krijgen. Cluster 1 en 2 scholen vallen niet binnen een samenwerkingsverband maar worden (of zijn al) landelijk georganiseerde instellingen.

Schoolondersteuningsprofiel (SOP)

Iedere school stelt een schoolondersteuningsprofiel op. In dit profiel beschrijft de school welke ondersteuning de school kan bieden en hoe deze ondersteuning is georganiseerd. De school moet minimaal de basisondersteuning die in het samenwerkingsverband is afgesproken realiseren. Daarnaast kan de school extra ondersteuning aanbieden. De medezeggenschapsraad van de school heeft adviesrecht op het vaststellen van het ondersteuningsprofiel. Alle schoolondersteuningsprofielen van de scholen in het samenwerkingsverband samen zorgen voor een dekkend aanbod, zodat alle leerlingen passend onderwijs kunnen krijgen.

Het schoolondersteuningsprofiel maakt duidelijk of en waarin de school zich specialiseert (de extra ondersteuning). Mogelijk dat het schoolondersteuningsprofiel ook (deels) bepalend kan zijn voor het budget dat de school krijgt van het samenwerkingsverband. Daarnaast speelt het schoolondersteuningsprofiel een rol in het toelatingsbeleid van de school.

Speciaal Basisonderwijs (SBO)

Onderwijs voor leerlingen die onvoldoende baat hebben bij de extra zorg op de reguliere basisschool en een intensievere vorm van zorg nodig hebben. Scholen voor speciaal basisonderwijs (sbo) zijn basisscholen bedoeld voor: moeilijk lerende kinderen, kinderen met opvoedingsmoeilijkheden en alle andere kinderen die speciale zorg en aandacht nodig hebben. Sbo-scholen en gewone basisscholen hebben dezelfde kerndoelen. Kerndoelen zijn streefdoelen voor kennis en vaardigheden van een leerling aan het eind van de basisschool. Een leerling op het sbo krijgt eventueel meer tijd om de kerndoelen te bereiken. Sbo-scholen hebben een uitloopmogelijkheid voor leerlingen tot 14 jaar. In 1998 zijn LOM-scholen (leer- en opvoedingsmoeilijkheden) en MLK-scholen (moeilijk lerende kinderen) samengevoegd tot het speciaal basisonderwijs.

Speciaal onderwijs en Voortgezet Speciaal Onderwijs (SO en VSO)

Onderwijs aan kinderen die op school meer hulp nodig hebben dan het reguliere onderwijs ze kan geven. Het gaat om kinderen met een lichamelijke, zintuiglijke of verstandelijke beperking en kinderen met gedragsstoornissen. Voor toelating tot het speciaal onderwijs is nu nog een indicatie nodig. De landelijke criteria voor indicatiestelling komen bij de inwerkingtreding van passend onderwijs te vervallen.

Symbiose-onderwijs

Leerlingen die zijn ingeschreven op een (V)SO school hebben de mogelijkheid om lessen te volgen in het reguliere voortgezet onderwijs. Dit wordt symbiose genoemd. Regulier en speciaal onderwijs maken onderling afspraken over het programma en de bekostiging en leggen die vast in een symbiose-overeenkomst. Met de komst van passend onderwijs worden de regels voor symbiose-onderwijs soepeler.

Uitstroomprofiel/Uitstroomperspectief (UPP)

In het uitstroomperspectief geeft de school aan wat de verwachting is dat een leerling aan het eind van het onderwijs op die school zal halen. Dat kan een bepaald niveau van vervolgonderwijs zijn, een perspectief richting de arbeidsmarkt of dagbesteding. Het Uitstroomperspectief wordt opgesteld voor leerlingen van wie verwacht wordt dat ze niet de reguliere einddoelen van voortgezet onderwijs zullen halen.

Verevening

In de wet is bepaald dat de omvang van het budget voor het samenwerkingsverband wordt bepaald op basis van het aantal leerlingen van het samenwerkingsverband. Naar rato krijgt ieder samenwerkingsverband dus evenveel ondersteuningsbekostiging. Dit wordt de verevening genoemd. Op dit moment verschilt het aantal indicaties voor zware ondersteuning (indicaties voor speciaal onderwijs en het rugzakje) sterk per samenwerkingsverband. Daarom is er een overgangsregeling. Daarmee wordt het samenwerkingsverband gecompenseerd voor het verschil tussen de niet verevende, en de verevende situatie. Dit verschil wordt eenmalig bepaald op basis van 1-10-2011. In 2015-2016 wordt dit verschilbedrag voor 100% toegevoegd/afgetrokken van het normatief budget van het samenwerkingsverband. In de jaren die volgen is dit percentage respectievelijk 90%, 75%, 60% en 30%.

Wet Kwaliteit (V)SO

Deze wet heeft als doel tot het bevorderen van de kwaliteitsontwikkeling van speciaal en voortgezet speciaal onderwijs. Hiervoor wordt onder meer de Wet op de expertisecentra gewijzigd. De wijzigingen hebben betrekking op het vergroten van de opbrengstgerichtheid van dit onderwijs in het algemeen en het inrichten van drie op de uitstroombestemming van verschillende groepen leerlingen afgestemde uitstroomprofielen in het voortgezet speciaal onderwijs in het bijzonder. Dit met als doel de kansen van leerlingen op maatschappelijke participatie te vergroten door hen gedegen voor te bereiden op doorstroming naar het regulier vervolgonderwijs, een duurzame plaats op de arbeidsmarkt, of vormen van dagbesteding. De wet is vanaf 1 augustus 2013 van kracht.

Zorgplicht

De plicht van het schoolbestuur om te zorgen voor een passend onderwijsaanbod voor alle leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften, die op de school worden aangemeld of al staan ingeschreven. Het passend onderwijsaanbod moet gerealiseerd worden binnen de eigen school of bij een van de andere scholen binnen het samenwerkingsverband.

Meer informatie

Meer informatie over passend onderwijs:

Algemeen: www.passendonderwijs.nl

Ondersteuning voor uw kind: www.steunpuntpassendonderwijs.nl

Medezeggenschap binnen passend onderwijs: www.medezeggenschap-passendonderwijs.nl